

ВІДГУК

**доктора економічних наук, професора,
проректора з наукової і міжнародної діяльності
Сумського національного аграрного університету
Данька Юрія Івановича**

**на дисертаційну роботу Шекери Віталія Юрійовича на тему:
«Організаційно-економічний механізм сталого розвитку бізнесу в Україні в
умовах трансформації національної економіки»
подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі
05 Соціальні та поведінкові науки**

Актуальність теми дослідження. Особливості і характер змін в умовах сучасних викликів сталого розвитку бізнесу є наслідком значної кількості суб'єктивних та об'єктивних аспектів. Механізм сталого розвитку бізнесу в Україні супроводжується низкою негативних тенденцій, що зумовлюють необхідність пошуку резервів для зростання соціально-економічного забезпечення на всіх рівнях адміністративно-територіальних утворень. При цьому, першочергове значення має покращання соціального, економічного та екологічного стану території, умов життя населення, застосування набутого досвіду та інноваційних технологій, покращання наявної інфраструктури та вдосконалення соціальних послуг.

Останні роки бізнес значно активніше розвиває програми сталого розвитку і випускає нефінансові звіти. Вони привертають увагу інвесторів нарівні з аналізом доходів, прибутку або EBITDA конкретної компанії. У світовій практиці ESG-принципи ведення бізнесу (ESG — environment, social and governance — екологічна, соціальна та управлінська стійкість) перестали бути просто модним трендом і вже виходять на перший план під час оцінки перспектив і ризиків компаній.

Український бізнес ще на початку цього шляху, він тільки вчиться вибудовувати системні підходи та механізми до питань сталого розвитку. З огляду на зазначене, в сучасних умовах господарювання, актуалізації набувають питання формування та розробки сучасного організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Київського національного університету технологій та дизайну за темою: «Розвиток цифрової економіки в умовах повоєнного та післявоєнного відновлення» (номер державної реєстрації: 0125U001889), в межах якої обґрунтовано теоретико-методичні основи формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні та вдосконалено інструментарій прогнозування сталого розвитку бізнесу, що на відміну від усталеного, доповнено складовими інституційного забезпечення, та дає змогу визначити елементи сталої екосистеми, де інновації (технологічні, соціальні, управлінські) стають каталізатором переходу до моделі сталого розвитку, здатної забезпечити довгострокову економічну життєздатність, соціальну справедливість та екологічну рівновагу в унікальних українських реаліях.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків. Дисертаційна робота має класичну структуру, що наглядно розкриває процес дослідження, його основні результати, значимість для науки і практики, враховуючи виняткову актуальність досліджуваної проблеми для економіки на сучасному етапі розвитку в умовах війни та повоєнного відновлення.

При проведенні дослідження автором застосовано широкий спектр наукових підходів і методів дослідження, таких як: наукової абстракції; індуктивний, дедуктивний; економічний аналіз та порівняння; графічний; економетричне моделювання та інші.

Достовірність, повнота викладу і обґрунтованість основних положень дисертаційної роботи обумовлена аргументованим вибором і критичним аналізом фундаментальних положень економічних теорій, коректністю застосування методів дослідження, цілісністю висновків і рекомендацій.

Основні положення та найвагоміші результати дисертаційної роботи викладені автором особисто та у співпраці у 5 основних наукових працях, загальний обсяг, що належить автору, становить 4,23 ум. друк. арк. серед них: 3 статті в наукових фахових виданнях категорії Б, 1 – у міжнародному європейському журналі; 1 – робота має апробаційний характер.

Результати проведених досліджень проходили апробацію та обговорення на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Суть основних положень, наукових і прикладних результатів дисертації належним чином і повною мірою розкрито в дослідженнях автора.

Оцінка змісту дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам.

Заслуговує на увагу розроблений концептуальний підхід щодо формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні, який базується на теорії інтеграції (з урахуванням політики реалізації сталого розвитку) та спрямований на досягнення продовольчої безпеки і технологічного лідерства через централізоване планування, державні інвестиції та прискорену цифровізацію;

Сформовані науково-методичні засади щодо реалізації уніфікованої, адаптивної та інтегрованої структури організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні, які формуються відповідно до стратегії сталого розвитку, враховують чинники впливу, принципи, функції, методи оцінювання, важелі та блоки забезпечення, що дає змогу вітчизняному бізнесу, з огляду на специфіку його діяльності та потреб, обирати інноваційний інструментарій дотримання принципів сталого розвитку відповідний;

Запропонований інструментарій прогнозування сталого розвитку бізнесу, що доповнено інституційним забезпеченням, яке передбачає визначення елементів сталої екосистеми, де інновації (технологічні, соціальні, управлінські) стають каталізатором переходу до моделі сталого розвитку, здатної забезпечити довгострокову економічну життєздатність, соціальну справедливість та екологічну рівновагу в унікальних українських реаліях;

Обґрунтовані науково-методичні положення оцінювання ефективності організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні, які базуються на управлінні та реалізації принципів сталого розвитку, що

уможливилося уникнути фінансових втрат і забезпечити послідовний перехід до сталого бізнесу зі збереженням стійкості в умовах трансформації національного економіки.

За результатами дослідження зроблено логічні та змістовні висновки. Дисертація є самостійною та завершеною науковою працею. Мету та завдання дослідження досягнуто.

Наукова новизна результатів та їх наукова достовірність. Наукова новизна представлених в дисертаційній роботі результатів визначається метою дослідження, її теоретичним й практичним значенням та характеризується поглибленням теоретико-методичних підходів, розробленням практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного механізму розвитку сільських територій.

Застосування наукових підходів і методів дослідження, таких як діалектичний метод наукового пізнання, системний підхід, фундаментальні положення сучасної економічної теорії, управління, економічного аналізу, а також суміжних наук, законодавчі та нормативні документи з урегулювання питань організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу, залучення широкої інформаційної бази дали змогу забезпечити належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій дисертації.

Достовірність, повнота викладу і обґрунтованість основних положень дисертаційної роботи обумовлена аргументованим вибором і критичним аналізом фундаментальних положень економічних теорій, коректністю застосування методів дослідження, цілісністю висновків і рекомендацій, а також позитивним досвідом їх застосування у практичній площині забезпечення сталого розвитку бізнесу.

Дисертаційна робота виконана автором самостійно, містить наукові положення, які сприяють розвитку економічної теорії та практики.

Практична значимість і впровадження результатів дослідження.

Практична значимість результатів дисертації полягає, насамперед, у тому, що основні теоретичні узагальнення, наукові положення, висновки та прикладні рекомендації мають істотне значення для ефективного розвитку сталого розвитку бізнесу в умовах трансформації національного економіки.

Впровадження результатів дисертаційного дослідження надає додаткову можливість окремим підприємствам, установам і Уряду в цілому обґрунтовувати економічні та організаційно-управлінські рішення, які націлені на вдосконалення політики розвитку, модернізацію сталого розвитку бізнесу в Україні.

Потрібно відзначити, що основні положення та результати дослідження доведено до рівня практичних рекомендацій і використано в практиці підприємств, які є соціально відповідальними гравцями ринку.

Відсутність порушення академічної доброчесності.

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушень академічної доброчесності. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, як із погляду

сучасних науково-теоретичних досліджень, так і з позицій практичної реалізації, є достатнім.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Поряд з охарактеризованими вище науковими здобутками та значимими прикладними розробками дисертація не позбавлена певних недоліків, та дискусійних моментів:

1. У розділі 1, підрозділ 1.3 автором здійснено систематизацію чинників впливу на формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні. На наш погляд, доцільно було до числа ключових чинників, зокрема адміністративних віднести також існуючі стратегічні програмні та внутрішньо-організаційні документи громади, які визначають напрями розвитку бізнесу та, окремо охарактеризувати інвестиційні чинники, як основні, для можливості залучення коштів в частині організаційно-економічного забезпечення ефективного сталого розвитку бізнесу в Україні за пріоритетними цілями.
2. Безумовно позитивним моментом виступають рекомендації здобувача щодо імітаційного моделювання організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні в умовах трансформації національної економіки, разом з тим на вказаному ресурсі наведено сталу дію, а не управлінський інструментарій безпосередньо, доцільно, також було вказати на ефективність управління людськими ресурсами, як найбільш вагомому потенціалу в умовах війни та післявоєнного відновлення.
3. В розділі 2 наведено ґрунтовний аналіз наявного стану розвитку сталого бізнесу України в умовах трансформації національної економіки, проте не сформовано чіткого інструментарію формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні, не конкретизовано методики оцінювання наявного потенціалу вітчизняного бізнесу в частині соціальної відповідальності і прозорості нефінансових звітів.
4. Запропоновані у розділі 3 пропозиції моделювання організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні в умовах трансформації національної економіки, які націлені на забезпечення процесів нарощення потенціалу для адаптації до кон'юнктурних змін на засадах корпоративно-соціальної відповідальності є детально структуровані, проте як детально проаналізовано та підтверджено у підрозділі 3.3 є проблематичними для оцінювання з точки зору наявного рівня публічності нефінансової звітності.
5. У розділі 3 дисертації розроблено інноваційно-адаптивний підхід до реалізації сталого розвитку бізнесу в Україні в умовах трансформації національної економіки, проте не зрозуміло як працюватиме даний інструментарій без відповідно наявного нормативно-правового та інституційного забезпечення, наразі в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.
6. В цілому, робота б значно виграла, якби автор в дисертаційному дослідженні проаналізував прогнозовані ефекти сталого розвитку бізнесу в Україні в умовах трансформації національної економіки, саме від інвестиційного забезпечення за рахунок застосування запропонованої імітаційної моделі організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу.

